

pcbo

Protestants Christelijk
Basisonderwijs Amersfoort

Focus op kwaliteit

De Staat van
ons Onderwijs

september 2018

Voorwoord

Koers zetten en houden

Met frisse energie en vol goede moed beginnen we aan dit nieuwe schooljaar. We zijn trots op ons vak, onze collega's en onze leerlingen. Dit jaar is het laatste van de periode waarvoor het huidige beleidsplan *Luisterend leiden en inspirerend volgen* werd geschreven. We willen onze visie omzetten in goed onderwijs voor alle kinderen. Daar leggen we dit schooljaar de focus op.

Kwaliteit

Als stichting willen we alle leerlingen op al onze scholen goed onderwijs bieden. Daarom hebben we dit voorjaar op alle scholen de basiskwaliteit onderzocht met een schoolscan.

Onder de titel *Focus op kwaliteit. De Staat van ons Onderwijs* brengen we in beeld hoe het op onze scholen staat met de kwaliteit van het onderwijs. Leveren we wat we moeten leveren? En wat we willen leveren? Op die vragen kunnen we dankzij de schoolscans antwoorden geven.

De rapportage over het onderwijsproces en de onderwijskwaliteit bij PCBO Amersfoort is enigszins vergelijkbaar met *De Staat van het Onderwijs*, het rapport dat de Onderwijsinspectie jaarlijks voor heel Nederland schrijft. We kunnen onze onderwijskwaliteit nu vergelijken met de landelijke trends.

Op basis van de uitgevoerde onderzoeken en de analyse van de onderwijsresultaten zetten en houden we koers. Ook biedt de *Staat van ons Onderwijs* inzicht en materiaal om een nieuw strategisch beleidsplan en nieuwe schoolplannen voor de periode 2019-2023 op te stellen.

Focus

Al eerder stelden we vast dat we de onderwijskwaliteit in onze plannen expliciet willen benoemen. Daarnaast bleek dat de basiskwaliteit op enkele scholen soms onder druk was komen te staan. Daarom hebben we besloten om dit schooljaar te focussen op de kwaliteit die we met elkaar moeten leveren. Natuurlijk is en blijft brede ontwikkeling van kinderen het doel, maar kinderen die hebben geleerd zelfstandig in het leven te staan, zouden dat niet kunnen zonder een degelijke ondergrond van basisvaardigheden. Gepassioneerde onderwijsprofessionals als we zijn, zullen we ze die basis ook graag blijven meegeven. Daarvoor is focus nodig, en omdat onze ambitie breed is, vraagt dat van ons dat we een balans zoeken in alles wat we doen.

Verantwoording

Een van onze kernwaarden is *verantwoording*. Met die waarde voor ogen delen we aan het begin van dit nieuwe schooljaar deze brochure met elkaar, met onze medezeggenschapsraden en met andere belanghebbenden. Ze geeft ons een mooi beeld van wat goed gaat en bijzonder is – met inspirerende *good practices* van onze scholen – en van wat beter kan of moet – met concrete verbeterpunten.

We wensen iedereen graag een *goed* nieuw schooljaar!

Gert-Jan Mellink & Erik van Lingen
College van Bestuur

Inhoud

Inleiding

1	Goed onderwijs	07
2	De onderwijskwaliteit op onze scholen	09
2.1	Zicht op ontwikkeling	09
2.2	Didactisch handelen	10
2.3	Schoolklimaat	14
2.4	Leerresultaten	19
2.5	Kwaliteitszorg	22
3	Onze onderwijskwaliteit in breder perspectief	25
3.1	Identiteit	25
3.2	Passend onderwijs	26
3.3	Het kind als eigenaar van het eigen leerproces	27
4	Samen aan zet	29
5	PCBO Amersfoort in één oogopslag	33

Inleiding

Dit voorjaar hebben we, samen met externe onderzoekers, onze scholen onderzocht op vijf kwaliteitsaspecten. De scans zijn gebaseerd het nieuwe toezichtkader van de onderwijsinspectie. Daarnaast hebben we onze opbrengsten ook zelf geëvalueerd op schoolniveau en dit met elkaar gedeeld. Vanwege een lopend verbetertraject werd het onderzoek bij Kon-Tiki nog even uitgesteld.

In totaal zagen de onderzoekers één les in de helft van de klassen (81 lessen), verspreid over onder-, midden- en bovenbouw. Deze lessen zijn gegeven door ongeveer 40% van onze leraren. 9 van die 81 lessen scoorden zij als excellent: boeiende lessen waarbij de observant op het puntje van de stoel zat en alles klopte.

De resultaten van de schoolscans zijn in mei breed gedeeld in de teams, het directieteam en in het netwerk van intern begeleiders. In deze brochure vatten we de hoofdlijnen samen en voegen we er onze goede voornemens aan toe.

In hoofdstuk 1 beschrijven we wat we verstaan onder goed onderwijs. Vertrekkend bij de wetenschap, komen we via het kwaliteitskader van de Onderwijsinspectie uit bij de 5 vragen die in de schoolscans en in het rapport met de resultatenanalyse leidend zijn geweest. Ook onderscheiden we daar tussen kwaliteit die we moeten, en kwaliteit die we willen leveren.

In hoofdstuk 2 gaan we in vijf paragrafen in op de vijf vragen die afgeleid zijn uit het waarderingskader van de inspectie. Elke paragraaf

bestaat uit drie delen: eerst de resultaten van de schoolscans, dan een vergelijking met het landelijk beeld en tot slot de verbeterpunten.

In hoofdstuk 3 presenteren enkele aspecten van wat op onze scholen bijdraagt aan kwaliteit in een breder perspectief: wat we doen vanuit onze identiteit, om passend onderwijs te bieden en om leerlingen mede-eigenaar te maken van hun eigen leerproces.

Tot slot brengen we in hoofdstuk 4 de verbeterpunten samen, in een overzicht van onze voornemens voor dit nieuwe schooljaar.

Onderwijskwaliteit is zeker ook gediend met effectieve bedrijfsvoering en goed personeelsbeleid. Aspecten hiervan verbeelden we kort in hoofdstuk 5.

1 | Goed onderwijs

De wetenschap

Goed onderwijs richt zich, zoals hoogleraar pedagogiek en onderwijskunde Gert Biesta het samenvat, op drie terreinen: Kwalificatie, Subjectivering en Socialisatie. Met andere woorden: leerlingen maken zich kennis en vaardigheden eigen, ze ontwikkelen zich tot een uniek persoon en leren hoe ze goed kunnen samenleven. Of nog concreter: ze leren lezen, schrijven en rekenen, maar ook wie ze zijn en willen en kunnen worden, en hoe ze op school samen een groep vormen en hoe ze daarin kunnen meedoen.

De basiskwaliteit

Het is onze maatschappelijke opdracht om onderwijs te bieden dat voldoet aan de basiskwaliteit, zoals beschreven in de wet op het primair onderwijs. Of ons onderwijs goed is – aan deze opdracht voldoet – wordt getoetst door de Onderwijsinspectie. Hiervoor hanteert die sinds 2017 een nieuw ‘waarderingkader’ met vijf ‘kwaliteitsgebieden’, aspecten van het onderwijs die je, per gebied, op één of meer punten kunt bekijken en beoordelen. Bij bijna al deze punten wordt de basiskwaliteit omschreven in termen van wettelijke eisen – dat is dus kwaliteit die moet. Bij al deze punten kunnen scholen ook ‘eigen aspecten van kwaliteit’ aandragen – dat is de kwaliteit die die scholen (aanvullend) op bepaalde gebieden *willen*.

De vijf kwaliteitsgebieden zijn: het Onderwijsproces, het Schoolklimaat, de Onderwijsresultaten, de Kwaliteitszorg en het Financiële beheer. Dit laatste gebied blijft in deze brochure buiten beschouwing. Het valt grotendeels onder verantwoordelijkheid van het bestuur.

Deze vijf gebieden zijn niet zonder meer te verbinden met de drie terreinen van Biesta, maar er zijn zeker raakvlakken: zo noemt de inspectie bij Onderwijsresultaten ook *Sociale en maatschappelijke competenties* (socialisatie), en monitort ze, binnen het gebied Schoolklimaat, de punten *Veiligheid* en *Pedagogisch klimaat* (socialisatie en persoonsvorming).

Het kader is krachtig samen te vatten in drie punten:

- Leren de kinderen genoeg?
- Krijgen ze goed les?
- Voelen ze zich veilig?

Onze scholen gescand

In de kwaliteitsscan die op onze scholen is uitgevoerd hebben we gefocust op het leren, en alles wat dat leren ondersteunt. We hebben vijf vragen gesteld. Daarin staat steeds het handelen van de leraar centraal (tussen haakjes de kwaliteitsgebieden van de inspectie):

- *Hebben leraren voldoende zicht op de ontwikkeling van leerlingen?* (Onderwijsproces)
- *Geven leraren op basis daarvan goed les?* (Onderwijsproces)
- *Zorgen leraren voor een veilig schoolklimaat?* (Schoolklimaat)
- *Zijn de resultaten van hun onderwijs goed?* (Onderwijsresultaten)
- *Is de aandacht voor kwalitatief goed onderwijs ingebed in een systeem van kwaliteitszorg?* (Kwaliteitszorg)

Iets meer uitgewerkt:

Hebben we zicht op de ontwikkeling van onze leerlingen? Dat wil zeggen: Laten we zien dat we weten wat een kind wel en niet beheerst, bijvoorbeeld door dit bij te houden in een logboek of een weekplanning? > 2.1

Stemmen we vervolgens het lesgeven af op wat we over de leerlingen weten? Is er bijvoorbeeld sprake van een passend aanbod met gedifferentieerde instructie en verwerking? > 2.2

Zorgen we daarbij voor een veilige leeromgeving en een veilig schoolklimaat? Stimuleren en bemoedigen we leerlingen van alle niveaus op een positieve manier en laten we hen inzien dat fouten maken mag? Gaan we goed om met incidenten en pesten? En leren we leerlingen de basiswaarden van democratie? > 2.3

En leidt dat alles uiteindelijk tot goede resultaten? > 2.4

Om daar antwoord op te kunnen geven moeten we ons iedere periode opnieuw afvragen of we de juiste dingen doen, en of we die goed doen. Daarmee geven we samen invulling aan het proces van kwaliteitszorg (> 2.5), dat geen doel op zich is, maar een manier van 'werken aan wat werkt'. Het vieren van successen en analyseren wat goed ging is in dit proces net zo belangrijk als het analyseren en verbeteren van wat nog niet goed is.

8

Natuurlijk is er op onze scholen, naast aandacht voor 'kwaliteit die moet', ook volop oog voor de kwaliteit die we als scholen en als stichting 'willen' – onze 'eigen aspecten van kwaliteit'. Daarover gaat het kort in hoofdstuk 3.

Elke school werkt met lef aan het realiseren van haar eigen doelen, de voorbeeldkaders in deze brochure getuigen hiervan.

De Berkenschool

Groepsdynamisch onderwijs

Op de Berkenschool wordt gewerkt volgens de principes van Groepsdynamisch onderwijs. Dit is een integrale ontwikkelingsaanpak voor passend (inclusief) onderwijs. Eerste doel is de sociaal sterke groep: wanneer je de leerkracht van de groep vergroot, kunnen leerlingen en leraar in een veilige omgeving samen tot betere resultaten komen. Centraal staat de visie op zelfsturing: van leiden naar loslaten. Kinderen, en de groep als geheel, leren door het 'Fullspeed leren' om meer taakgericht aan het werk te gaan. De aanpak komt ook de motivatie ten goede: kinderen weten wat ze moeten doen en krijgen feedback op hun werkhouding en niet alleen op het resultaat.